

Informace o korupci v jednotlivých státech za rok 2001¹⁾

Korupce v jednotlivých zemích je popsána výhradně s použitím zahraničních otevřených zdrojů se zaměřením na výskyt odhalených případů korupčního jednání, na popis opatření přijímaných v boji proti korupci (včetně dostupných výsledků národních výzkumů týkajících se korupce) a na plnění závazků vyplývajících z Konvence o boji proti podplácení zahraničních veřejných představitelů v mezinárodních obchodních transakcích (dále Konvence). V případech, kdy to dostupné podkladové materiály dovolily, je podrobněji charakterizována korupční situace v jednotlivých státech a uveden trend vývoje v oblasti korupce²⁾

Pro srovnání úrovně korupce v jednotlivých sledovaných zemích a pro charakterizování dlouhodobějších trendů byla použita data zveřejněná organizací Transparency International, která každoročně zveřejňuje žebříček zemí seřazených podle tzv. Indexu vnímání korupce (Corruption Perception Index – CPI³⁾. Je však nutno připomenout, že CPI spíše než skutečnou úroveň korupce vyjadřuje názor respondentů (CPI je zjišťován ve formě výzkumu veřejného mínění) na aktuální situaci v zemi, přičemž tento názor může, ale také nemusí vystihovat skutečnou situaci. Pro ilustraci lze porovnat velmi rozlišný CPI Řecka (4,2) a Portugalska (6,3), přičemž lokální tisk (odrážející také do značné míry veřejné mínění a možná i reálnou situaci v zemi) popisuje situaci v obou státech velmi podobně.

Země Evropské unie (EU)

Belgie

V roce 2001 pokračovalo vyšetřování činnosti příslušníka belgické policie Pierra Delileze, který je podezřelý z korupčního jednání ve spojení s organizovaným zločinem. Delilez, který byl v roce 2000 postaven mimo službu, byl před zahájením vyšetřování jedním z významných expertů na ruskojazyčný organizovaný zločin a byl členem speciální Národní policejní brigády (Brigade Nationale de la Police Judiciaire - BNB), známé též pod názvem 23. brigáda.

Delilez byl obviněn z toho, že za úplatu pomáhal v roce 1999 dvěma ruským podnikatelům napojeným na ruský organizovaný zločin (Loučanskému a Kalmanovičovi) při pokusu o koupi 45% podílu na těžebních právech v Kazachstánu, drženího belgickou firmou Tractabel. Belgické vyšetřující orgány mají podezření, že Delilez pomáhal za úplatu Loučanskému a Kalmanovičovi při kompromitování dalších zájemců o koupi tohoto podílu. Pro Delilezovu obžalobu je klíčové svědectví obchodníka Erica Van de Wegheho, který měl také zájem koupit výše zmíněný podíl a kterému Delilez údajně odmítl poskytnout policejní ochranu poté, co mu Loučanský s Kalmanovičem údajně vyhrožovali zabitím. Vzhledem k tomu, že de Weghe byl již dříve v Belgii odsouzen za podvod, existují určité pochybnosti o

¹⁾ Příloha byla zpracována na základě podkladů postoupených Úřadem pro zahraniční styky a informace.

²⁾ Tato příloha navazuje na podobnou přílohu loňské Zprávy o korupci a je zde tedy zpracován vývoj výhradně v roce 2001.

³⁾ Organizace Transparency International každoročně provádí výzkumy ve vybraných státech světa (aktuálně cca 90 států) a hodnotí míru korupce ve společnosti. Míra korupce ve společnosti je hodnocena veličinou nazývanou Index vnímání korupce (Corruption Perceptions Index - CPI). Hodnota této veličiny se pohybuje v rozmezí 0 až 10, přičemž 0 znamená naprosto zkorumpovanou zemi a 10 je znakem země bez přítomnosti korupce v kterékoli sféře života společnosti. Uvedená veličina v sobě zahrnuje (vzhledem ke způsobu zjišťování) kromě aktuální míry korupce také hodnoty dosažené v minulých letech.

důvěryhodnosti jeho svědectví. Dosud se nepodařilo najít žádný další nezávislý důkaz o korupčním spojení s Loučanským a Kalmanovičem, takže není jisté, zda celý případ není pouze snahou de Wegheho pomstít se Loučanskému a Kalmanovičovi. Vzhledem k uvedeným pochybnostem Delilezovi nadřazení dosud nepřijali jeho rezignaci na místo v 23. brigádě, i když přijetí rezignace by jinak bylo zejména v souvislosti s obviněním z korupce téměř jisté.

Bývalý vedoucí kabinetu belgického předsedy vlády Yves Boucquey (funkci vykonával pro premiéra Wilfrieda Martense v roce 1990) byl dne 9.3.2001 bruselským odvolacím soudem odsouzen ke třem letům vězení (z toho ke 2 letům podmíněně) za prokázanou korupci. Boucquey byl v souvislosti s uvedeným rozsudkem také odvolán z funkce člena Státní rady.

V roce 1990 se na Yvese Boucqueye obrátila soukromá firma Air Liquide, které hrozilo, že nebude schopna dodržet termín výstavby plavebního kanálu mezi Antverpami a Geleenem (Nizozemsko). Důvodem potíží byl nesouhlas Zemědělského svazu a některých místních zastupitelstev s trasou a způsobem výstavby kanálu. Yves Boucquey pomohl firmě Air Liquide úředním tlakem a lobbováním původně nesouhlasné stanovisko zastupitelstev a Zemědělského svazu změnit a následně inkasoval 8,5 mil. BEF od firmy Air Liquide. Peníze byly vykázány jako odměna za právní poradenství.

Dle vyjádření soudu bylo jasně prokázáno nejen organizované korupční jednání, ale také účast na tajném spiknutí. Yves Boucquey se totiž korupčního jednání dopouštěl jako člen tzv. Klubu 16, jehož členy byli někteří pracovníci kabinetu předsedy vlády. Všichni členové tohoto „klubu“ si dle vyjádření soudu přesně uvědomovali nezákonnost svého jednání. Označení klubu bylo odvozeno z adresy sídla belgické vlády - Rue de la Loi 16.

Belgický Index vnímání korupce (CPI), zveřejněný TI za rok 2001, byl 6,6, což je další zlepšení oproti r. 2000 (6,1) a r. 1999 (5,3). Belgie se tak v pořadí jednotlivých sledovaných států (dále pouze „pořadí“) během dvou let posunula z 29. místa v roce 1999 až na 24. místo v roce 2001.

Dánsko

Za rok 2001 se v souvislosti s Dánskem podařilo zachytit pouze jeden zveřejněný případ podezření z korupčního jednání. Dne 5.2.2001 obvinila organizace Transparency International na základě vlastního vyšetřování dánskou plavební a naftařskou firmu A.P. Moeller z korupčního jednání. Firma A.P. Moeller byla totiž začátkem roku 2001 uvedena mezi subjekty, které se přímo podílely na korupčním skandálu z roku 1989, při kterém firma A.P. Moeller ve spolupráci s britskou firmou Clarkson prodala dva ropné tankery do Kuvajtu. Právě činnost firmy Clarkson byla předmětem soudního projednávání před londýnským soudem.

Dánské CPI bylo v roce 2001 na úrovni 9,5 a země si udržela druhé místo v „pořadí“, které měla již v roce 2000 (1. místo v roce 1999). I když v letech 1999 až 2001 docházelo k mírnému zhoršování hodnoty CPI (v roce 2000 bylo CPI Dánska 9,8), nelze vyloučit, že změny byly způsobeny snahou TI zpřesnit metodiku sledování korupce a také rostoucí vnímavostí veřejnosti k tomuto jevu.

Finsko

Za rok 2001 se nepodařilo získat žádnou informaci o výskytu nebo vyšetřování korupčního jednání ve Finsku.

Dle výsledné zprávy organizace Transparency International pro rok 2001 je Finsko nejméně zkorumpovanou zemí světa. Finsko si tak udrželo svou pozici z roku 2000.

Mírné meziroční zhoršení CPI z 10 na 9,9 lze kromě zpřesnění metodiky mj. vysvětlit také korupční aférou vedoucího finské námořní administrativy Kyosti Vesterinena, který byl v březnu 2000 odvolán z funkce pro podezření z korupčního jednání. Vzhledem k metodice používané TI se totiž zveřejněné korupční případy promítají do hodnoty CPI až v následujícím roce.⁴⁾

Francie

Jedním z největších poválečných korupčních skandálů ve Francii je kauza bývalého ministra zahraničí Rolanda Dumase a jeho propojení na koncern Elf-Aquitaine.

Dumas byl obviněn z několika trestných činů, mj. z korupce a ze zpronevěry veřejných peněz. Žaloba se mj. opírala o 64,5 mil. FRF, které Elf-Aquitaine vyplatil v letech 1989 až 1993 jeho milence Christine Deviers-Joncour za zprostředkování prodeje francouzské fregaty na Tchaj-wan. Peněz ovšem užíval také Dumas. Dále profitoval z koupě bytu v Paříži, dostával cenné dárky, kryl astronomické náklady na hotely a restaurace.

Do vyšetřování bylo vneseno světlo po zatčení Alfreda Sirvena⁵⁾, vedoucího představitele naftařského koncernu Elf-Aquitaine, který byl po třech letech na útěku zatčen ve Filipínské Manile.

V průběhu vyšetřování vypověděl bývalý šéf společnosti Elf Loik Le Floch-Prigent, který byl z korupce rovněž obviněn, že koncern Elf platil s vědomím vlády provize zahraničním vládám.⁶⁾ Kancelář prezidenta Jacquesa Chiraca dementovala, že by o platbách cokoliv věděla. Při vyšetřování Floch-Prigent apeloval na politiky, aby se přiznali, že o tomto systému věděli⁷⁾. Údajně upozorňoval prezidenta Mitterranda na nekontrolovanost úplatků, prezident údajně řekl, aby neporušoval tradici v koncernu Elf, která je obvyklá od jeho založení v roce 1965. Floch-Prigent dále vypověděl, že Mitterrand věděl i o vysokém úplatku za koupi rafinérie v Leuně.

V průběhu vyšetřování obžalovaného Dumase vypovídali bývalí ministerští předsedové Mauroy a Rocard, ministři Charasse a Fauroux a rovněž bývalý šéf kontrašpionáže. Dumas naznačil, že může vypovědět o různých osobách daleko významnější odhalení.

⁴⁾ V zemích, kde se korupce vyskytuje velmi málo (cca do 10. místa celkového pořadí) je navíc veřejnost na projevy korupce daleko citlivější než v ostatních státech, takže aféry, které by ve více zkorumpovaných zemích neměly na výsledné CPI žádný vliv, mohou jeho hodnotu změnit i o několik desetin.

⁵⁾ Sirven byl klíčovou osobou v této korupční aféře, neboť byl viceprezidentem koncernu Elf a pánem tzv. „černé pokladny“. V letech 1989 až 1993 manipuloval s olejařskými miliardami určenými pro „temné kanály“ a sám pro sebe získal asi sedm miliard šilinků. Částku ve výši 130 miliónů šilinků dal milence Dumase paní Deviers-Joncour. Sirvenovi byl zabaven telefonní seznam se jmény asi 200 osobností z politiky a hospodářství. Na seznamu bylo i jméno bývalého ministra - Charles Pasqua, dále Gérard Longuet a Hervé de Charette. Po zveřejnění Sirvenova telefonního seznamu se mnoho politiků bránilo, že s ním neudržovali žádné styky. Stejně tak exministr zahraničí De Charette. Na seznamu je i Jean-Christophe Mitterrand (syn bývalého prezidenta) – údajně měl styky s koncernem Elf, pokud to ještě byl státní podnik.

Jean-Christophe Mitterrand čelí obvinění, že počátkem 90. let prodával do Angoly ruské zbraně. Na začátku ledna byl propuštěn z vazby na kauci. Podle deníku Le Monde rozdál Sirven po celém světě minimálně 450 mil. DEM jako úplatky, o většině však chybějí stopy.

⁶⁾ Dle jeho tvrzení se jednalo o několik miliónů franků, úplatkářství vždy fungovalo se souhlasem francouzského prezidenta – již od generála de Gaulla. Jednou ročně předkládal ředitel koncernu ELF seznam proplacených provizí v Elysejském paláci.

⁷⁾ Aféra Elf by neměla být vztažena pouze na léta 1989 až 1993, ale trvá od r. 1973 do r. 2001. Jen na převzetí rafinérie v Leuně padlo půl miliardy šilinků jako úplatky. V rámci těchto úplatků měly údajně peníze plynout i do Kohlovy CDU.

Rolandu Dumasovi pařížský trestní tribunál uložil trest půl roku vězení. Soud mu navíc uložil i trest dvouletého žaláře s podmíněným odkladem a musí zaplatit pokutu ve výši 1 mil. FRF (více než 5 mil. Kč).

Kromě Dumase byli k trestům odnětí svobody odsouzeni v témže procesu i další čtyři lidé. Odsouzený Roland Dumas však naopak obvinil vysoké představitele vlády, ministry sociálních věcí a zahraničí Elisabeth Guigouovou a Huberta Védrina, že o systému úplatků věděli⁸⁾, a vyjádřil přesvědčení, že francouzská justice nechce aféru pořádně vyšetřit a spokojuje se jen s obětními beránky.

Jedním z největších korupčních skandálů roku 2001 byla také kauza ilegálních obchodů se zbraněmi mezi Francií a Afrikou tzv. Angolagate, doprovázená praním peněz, daňovými podvody, zneužitím pravomocí apod. Aféra se týkala řady prominentních francouzských osobností. Mezi hlavními osobami figurovali Jean-Christophe Mitterrand (nejstarší syn bývalého prezidenta) a Pierre Falcone (jeden z největších obchodníků se zbraněmi). Mitterrand pracoval v letech 1986 až 1992 jako vedoucí „Africké buňky“ v Elysejském paláci. V letech 1997 až 1998 obdržel od Falconovy firmy Brenco International 1,8 mil. USD. Firma Brenco International udělala s Angolou na tomto základě obchod za 500 mil. USD. Mitterrand měl být v tomto skandálu jen „figurkou na okraji“. Hlavním viníkem je „la Françafrique“, jakási šedá eminence od dob de Gaulla, síť tajných služeb, obchodníků se zbraněmi a zástupců ropného průmyslu, která se snaží prosazovat zájmy v bývalých koloniích.

Vyšetřována byla také polostátní firma pro export zbraní Sofremi, kterou založil v roce 1986 tehdejší ministr vnitra Pierre Joxe. Třetina kapitálu byla státní. K dalším majitelům patří firmy Thomson, Alcatel, Aerospatiale. Falcone je také spojován s bývalým mužem KGB Arcadi Gaydamakem⁹⁾, s jehož pomocí byly zbraně do Angoly dodány. Po dohodě s nejmenovanou francouzskou bankou převzali Falcone a lidé kolem firmy Sofremi dluh Angoly vůči bývalému SSSR, snížený na třetinu, jako zástava byly stanoveny budoucí zisky z ropy.

Policie prohledala také kanceláře u Pasqua (zakladatel Politického hnutí pro Francii - RPF), byla zajištěna konta strany kvůli podezření, že financování prováděl Falcone.

Falcone byl po jednom roce vazby propuštěn na kauci 105 mil. FRF (14 mil. USD), což je nejvyšší kauce ve francouzské soudní historii.

Z korupce je podezřelý i francouzský socialistický exministr financí Dominique Strauss-Kahn. Figuruje v aféře módního návrháře Karla Lagerfelda, kdy údajně zmenšil Lagerfeldův dluh na daních o 157 mil. FRF (asi 850 mil. Kč) výměnou za videokazetu, jež měla dokázat podezřelé financování pravicového Sdružení pro republiku. Strausse-Kahna se dotklo i vyšetřování korupční aféry firmy Elf.

Ústřední postavou další z afér je Jacques Chirac, který se musel na přelomu let 2000/2001 několikrát vyjadřovat k ožehavému tématu vnitřní politiky Francie. V letech 1990 až 1995 měly stavební firmy dát do pokladen politických stran až 1,2 miliardy šilinků. Důvodem byla realizace zakázek na opravu pařížských škol. Nejvíce profitovali gaullisté v čele s Chiracem, dále socialisté (hovoří se o dnešním ministru pro Evropu Pierre Moscovici) a občanští republikáni. Všechna vlákna „školní“ aféry se sbíhala do pařížské radnice, kde v letech 1977 až 1995 vládl Chirac. Jeho osobní sekretář Michel Roussin byl obviněn z napomáhání ke korupci.

⁸⁾ Podle Dumase byl tehdejší prezident François Mitterrand přesvědčen o tom, že je třeba podpořit Kohla koupí rafinérie v Leuně. Mitterrand tento projekt podpořil, zřejmě včetně provizí, uvedl Dumas.

⁹⁾ Gaydamak obdržel v roce 1996 vyznamenání za zásluhy, v současnosti je na něho vydán mezinárodní zatykač.

Po Chiracovi utrpěla novogaullistická strana další ránu – místostarosta Henry Chaber byl v prosinci 2000 odsouzen na 18 měsíců za to, že zpronevěřil veřejné peníze – kromě jiného si za ně nechal zrenovovat svůj byt.

Z hlediska celkové míry korupce ve francouzské společnosti se Francie tradičně řadí mezi státy EU se středně vysokou úrovní korupce. CPI Francie pro rok 2001 je 6,7, což tuto zemi řadí na 23. místo v „pořadí“ států, hned za Španělsko, resp. před Belgií. Oproti roku 2000, kdy obsadila 20. místo, a roku 1999 s 22. místem v „pořadí“, tak postavení Francie stále mírně kolísá na výše uvedených hodnotách.

Irsko

Člen parlamentu Liam Lawlor nastoupil k sedmidennímu trestu do Dublinského centrálního vězení. Několik let byl podezírán z „nečistých vztahů“ ke stavebním firmám a k firmám s nemovitostmi. Původně vystupoval jako svědek při vyšetřování veřejných zakázek či udělování stavebních povolení. Protože odmítl sdělit zdroj svých příjmů, byl potrestán, jeho chování je považováno za skandální. Celkový trest činí tři měsíce, odsedět si ale musí jen týden. Pokud bude odsouzený i nadále odmítat spolupráci, půjde opět do vězení. Vyšetřovací orgány odhadují, že za 20 let prošlo přes Lawlorova konta asi devět miliónů franků.

Podobně jako v roce 2000 (kdy Irsko patřilo mezi dvacet korupcí nejméně zasažených zemí s 19. místem v „pořadí“, jeho CPI bylo 7,2) je za rok 2001 stanoven index ve výši 7,5, což znamená pozitivní vzestup a 18. místo v „pořadí“.

Itálie

Představitelé nejvyšších italských a švýcarských vyšetřovacích orgánů podepsali v říjnu 2001 bilaterální dohodu zaměřenou na zvýšení efektivity boje proti organizovanému zločinu a korupci. Za italskou stranu dohodu podepsal Pierluigi Vigna, známý svými nesmiřitelnými postoji k aktivitám mafie, za švýcarskou stranu Valentin Roschacher, federální státní zástupce. Dohoda zjednoduší a urychlí informační výměnu v problematikách korupce a praní špinavých peněz, migrace, pašování drog, zbraní apod.

Zadržení pro korupci byli starosta západosicilského města Trapani Nino Laudicina a 6 dalších osob. Všichni byli zaměstnanci obecního zastupitelstva a byli obviněni za neregulérní kroky při přidělování podnikatelských smluv. Nino Laudicina, člen Křesťanskodemokratické unie (CDU), vedl pravostředovou koalici ve městě. Mezi dalšími šesti zatčenými jsou vůdci podobné pravostředové strany Křesťanskodemokratické centrum (CCD) a dva bývalí místní členové městské rady.

Pro podezření z korupce, vydírání, podvody a manipulace s veřejnými zakázkami byli zatčeni zástupce guvernéra provincie Kalábrie a člen lidové strany 52letý Enzo Sculco, jeho 43letý spolupracovník Serafino Mauropro a 55letý obchodník Francesco Cusato. Trestná činnost jim byla dokázána na základě policejního vyšetřování, podpořeného použitím operativní techniky (umístění mikrokamer a odposlouchávacího zařízení do jejich kanceláří). Sculco byl regionálním představitelem odborové organizace a pobočky Národního institutu pro sociální zabezpečení (INPS).

Bývalý regionální představitel strany PSDI (italská sociálně demokratická strana) z Kalábie, 48letý Pino Tursi Prato, byl odsouzen k devíti letům vězení za korupci a styky s

mafii. Rozsudek byl vyřčen po neveřejném sedmihodinovém jednání soudního dvora ve městě Cosenza, kterému předsedal soudce Maria Antonietta Onorati. Vyšetřování a konečný rozsudek se opíral o události z 80. let, kdy obviněný Prato byl předsedou regionální zdravotnické asociace. Podle žaloby Tursi Prato údajně přijal úplatek v souvislosti s podvodem při veřejné zakázce pro management z řad představitelů nemocničního stravování.

Costantino Federico, starosta města Capri, byl odsouzen za korupci na 3 roky. Neapolský soud jej obvinil za to, že neoprávněně použil obecní finanční prostředky pro svou firmu, která zajišťovala dostavbu televizních rozvodů pro místní regionální představitele.

Italská policie zadržela v lednu 2001 tři vysoké představitele ministerstva vnitra pro podezření z korupce. Alberto Maddalena, Luigi Taviani a Romano Celeste údajně přijali dary od americké firmy vyrábějící elektrické obučky za zprostředkování kontraktu mezi touto firmou a italskou policií. Navíc požádali firmu o 750 mil. ITL (14 mil. Kč).

Itálie je nadále řazena mezi státy s vyšší mírou korupce, ačkoliv v roce 2001 s indexem CPI 5,5 obsadila 29. místo. Jde o určité zlepšení, neboť v roce 2000 byl italský CPI na úrovni 4,6 a v „pořadí“ patřilo Itálii 39. místo. V roce 1999 s CPI 4,7 obsadila 38. místo.

Lucembursko

Teprve v lednu roku 2001 byl v Lucembursku definitivně schválen zákon, kterým do svého právního řádu implementoval Konvenci OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných představitelů v mezinárodních obchodních transakcích (dále Konvence).

Přestože se za rok 2001 nepodařilo získat žádné informace o konkrétních případech odhalené korupce, bylo Lucembursko v souvislosti s existencí korupce jinde na světě v roce 2001 vyzváno k omezení svého bankovního tajemství. V září 2001 Sdružení pro zdanění finančních transakcí za pomoci občanů (Association for the Taxation of Financial Transactions in Aid of Citizens - Attac) vyzvalo Lucembursko, aby umožnilo prolomení bankovního tajemství¹⁰⁾ alespoň na základě soudního rozhodnutí. Jako jeden z hlavních argumentů pro tento požadavek sdružení Attac uvedlo, že pouze tímto způsobem bude možno odhalovat finanční prostředky pocházející z korupce.

Lucembursko se ve zprávách Transparency International dlouhodobě řadí mezi země s nízkým stupněm korupce a udržuje si průměrnou hodnotu CPI na rovnovážné úrovni. V roce 2001 dosáhl CPI hodnoty 8,7. Oproti roku 2000 (CPI 8,6) tak došlo k mírnému zlepšení, které však lze z dlouhodobějšího hlediska vysvětlit spíše statistickou fluktuací než změnami korupční situace. Meziroční posun na 9. místo v „pořadí“ z dlouhodobého (1998 až 2000) 11. místa je vzhledem k dlouhodobě stabilní hodnotě CPI možno vysvětlit spíše horšími výsledky ostatních zemí.

Německo

¹⁰⁾ Současná lucemburská právní úprava umožňuje bankám nesdělovat původ finančních prostředků jejich klientů ani v případě žádosti soudu.

Podle studie Transparency International korupce narůstá ve všech zemích včetně Německa, které oproti roku 2000 kleslo na 20. místo (propad o 3 místa, nachází se ve spodní čtvrtině průmyslových zemí). V roce 1999 bylo Německo dokonce na 14. místě.

Mezi hlavní korupční případy patří financování politických stran a zadávání veřejných zakázek. Vinu na tomto stavu nese i justice - např. případ aféry Leuna se táhl několik let. Poslední zprávy však hovoří o skutečnosti, že němečtí vyšetřovatelé nezjistili (na základě vyjádření generálního prokurátora Kaye Nehma), že by v případě prodeje východoněmecké rafinérie v Leuně francouzskému koncernu Elf byli na počátku 90. let upláceni němečtí politici¹¹. Výsledek šetření zbavuje podezření hlavně tehdejší vládu kancléře Helmuta Kohla. Přichází pár dní poté, co ve vlekokoucím se finančním skandálu opozičních křesťanských demokratů fakticky rezignoval před Kohlovým mlčením i parlamentní vyšetřovací výbor.

S korupcí bojují i spolkové dráhy. Do vyšetřovací vazby byli umístěni tři manažeři firem spolupracujících s Německými drahami (DB) a jeden bývalý spolupracovník DB. Jde o výsledek celorepublikového pátrání německé policie, zaměřeného na potírání korupce. Jedná se o jednu z velkých korupčních afér v Německu. Společnost přitom utrpěla ztrátu ve výši desítek miliónů DEM. Jak prokázalo vyšetřování, přijal někdejší jednašedesátiletý zaměstnanec drah úplatky a dary v hodnotě zhruba 3,4 mil. DEM. Jako protislužbu pak svým partnerům zprostředkoval zakázky za více než 100 mil. DEM.

Dráhy proto vytvořily zvláštní organizační složku, která se zabývá výlučně tímto problémem. Její součástí jsou také dva externí ombudsmeni, jimž se pracovníci drah mohou anonymně svěřit. Jen za rok 2001 se železnici díky zvýšené opatrnosti podařilo rozkrýt 150 případů úplatkářství. Ve dvaceti z nich bylo zahájeno vyšetřování. Ve třiceti případech se Německé dráhy se svými spolupracovníky rozloučily.

Společnost spravující frankfurtské výstaviště byla v polovině roku 2001 předmětem vyšetřování, které zahájila frankfurtská prokuratura. Jednalo se o další korupční případ ze série již dříve zveřejněných, do kterého byly rovněž zapleteny společnost provozující frankfurtské letiště a místní stavební úřad.

Německé úřady cíleně omezují statutární korupci. Němečtí daňoví poradci a právníci předpovídají prudký vzestup počtu trestních případů proti společnostem, které budou obviněny z uplácení obchodních partnerů. Tato skutečnost má být zapříčiněna legislativními kroky přijatými již v r. 1999, jejichž cílem je boj proti podplácení ve společnosti. Daňoví úředníci mají nyní za povinnost vstřícně informovat státní zástupce, zda podle jejich soudu je ta která fyzická či právnická osoba podezřelá z korupčního jednání. I korupce provedená v zahraničí a vztahující se k německému subjektu je nyní trestně postižitelná.

Podle jedné ze studií TI je Berlín pocitován jako korupcí nejpostiženější město Německa, zejména kvůli vysoké provázanosti mezi podnikáním a politiky. K tomuto závěru přispěl i skandál kolem berlínské městské banky, která vykazuje vysoké ztráty vlivem špatného hospodaření, a dále právě vysoké propojení mezi státními podniky a městskými politiky. Jak uvedl jeden z představitelů TI, vždy vznikají problémy tohoto druhu, když stejné strany zůstávají v jedné zemi u moci příliš dlouho (poukázal přitom na křesťanské demokraty (CDU)

¹¹⁾ V polovině roku 2001 mělo Švýcarsko zaslat německé prokuratuře dokumenty o údajné korupci při prodeji východoněmecké rafinérie v Leuně počátkem devadesátých let. Dokumenty obsahují materiály o 29 předních politikách, dnes opoziční Křesťanskodemokratické unie (CDU). Podle dostupných informací udržovali tito politici konta ve Švýcarsku, na nichž se deponovaly nelegální prostředky. Mezi podezřelými je údajně osm bývalých spolkových ministrů. Jeden nynější a dva bývalí předsedové zemských vlád a pět někdejších náměstků ministrů.

a sociální demokraty (SPD), kteří díky velké koalici vládli v Berlíně jako spolkové zemi deset let).

V roce 2001 poklesla hodnota CPI na 7,4 a Německo obsadilo 20. místo. Znamená to další propad v „pořadí“. V roce 2000 byla Německu vyměřena hodnota CPI ve výši 7,6 (v roce 1999 ve výši 8,0). Podle „pořadí“ zveřejněného TI se v roce 2000 Německo umístilo na 17. místě, což oproti roku 1999 představovalo zhoršení o tři místa.

Nizozemsko

Teprve počátkem roku 2001 vstoupil v Nizozemsku v platnost zákon implementující do Nizozemského právního řádu Konvenci OECD, který zakazuje podnikatelským subjektům odečítat si náklady na korumpování zahraničních úředníků státní a veřejné správy. Podle tohoto nového zákona jsou nizozemští státní úředníci (např. provádějící daňové kontroly u firem) povinni ohlásit jakékoli podezření z podílu nizozemských firem na korupci v zahraničí. Ještě v polovině roku 2001 však nebylo jasné, jakému postihu by nizozemští státní úředníci mohli čelit, pokud tuto svou povinnost nesplní.

Ve dnech 28.5. až 1.6.2001 se v nizozemském Haagu konalo druhé Globální fórum o boji proti korupci a o ochraně integrity (Global Forum on Fighting Corruption and Safeguarding Integrity). Za velmi významné je v této souvislosti možno považovat prohlášení protikorupčního odborníka Světové banky (World Bank) Daniela Kaufmanna, který prohlásil, že největší výzva současnosti pro všechny demokratické státy světa je podnikání skutečně efektivních akcí proti korupci. Kaufmann při této příležitosti doporučil, aby se protikorupční úsilí v jednotlivých státech zaměřilo zejména na politicky citlivou a dosud poměrně opomíjenou oblast korupce na nejvyšší úrovni ve vládních a justičních strukturách, kdy dochází ke korumpování národní politické, státní a justiční elity.

Dle názoru nizozemského experta na korupci a bývalého poslance nizozemského parlamentu Michela van Hultena budou vlády pro skutečný boj s korupcí muset dělat daleko více než pouze připravovat zákony o boji proti korupci. Vyšetřovací orgány by měly dle van Hultena systematicky a aktivně vyhledávat případy korupčního jednání. Van Hulten také kritizoval metody určování míry korupce v jednotlivých státech, používané jak Světovou bankou, tak nevládní organizací Transparency International, protože tyto metody jsou údajně založeny na nesprávném předpokladu, že korupce je měřitelná nepřímo na základě určitých snadno zjistitelných projevů. Dle van Hultenova názoru představuje jedinou cestu k určení míry korupce systematické vyhledávání korupčních případů a prolomení bankovního tajemství i v případě pouhého podezření na výskyt korupce.

Nepodařilo se získat informace o konkrétních odhalených případech korupčního jednání v Nizozemsku v roce 2001.

Nizozemsko ve výzkumech Transparency International dlouhodobě patří mezi deset zemí s nejnižší mírou korupce na světě. Jeho CPI se meziročně sice mírně (o 0,1) zhoršil, a tak v roce 2001 dosahoval „pouze“ hodnoty 8,8 (v letech 1998 až 2000 se pohyboval mezi 8,9 a 9,0). I přes toto zhoršení došlo z hlediska „pořadí“ k meziročnímu zlepšení (posun z 9. na 8. místo), čímž se země vrátila na pozici, kterou měla již v roce 1999.

Portugalsko

V dubnu 2001 byl zveřejněn názor bývalého ředitele Autonomního silničního ředitelství (JAE) Garcíi dos Santose, který se domnívá, že korupční jednání je v Portugalsku zcela chráněno ze strany státu a justičních orgánů a že zkorumpovaní státní úředníci jsou v podstatě nedotknutelní. Dos Santos byl totiž souzen za neuposlechnutí příkazu nadřízených. Během parlamentního vyšetřování po něm parlamentní vyšetřovací orgán totiž požadoval sdělení jmen dodavatelských firem, které Santosovi poskytly informace o vynucování a přijímání úplatků ze strany zaměstnanců JAE (Santosových bývalých podřízených), což dos Santos odmítl. Santos se hájil tvrzením, že dal své čestné slovo neposkytnout údaje o svém informačním zdroji nikomu dalšímu.

Ačkoli se nepodařilo získat informace o více případech odhaleného korupčního jednání v roce 2001, celkové výsledky, k nimž za rok 2001 dospěla TI, řadí Portugalsko mezi státy EU s poněkud vyšší úrovní korupce. Výsledné CPI 6,3 a jeho meziroční zhoršení o 0,1 sice opticky neznamená podstatné zhoršení situace, ale z dlouhodobějšího hlediska je zhoršování korupční situace v zemi pouze těžko přehlédnutelné (CPI v r. 1999 - 6,7). Se snižováním CPI je v souladu již třetím rokem zhoršující se pozice země v celkovém pořadí zveřejňovaném TI (r. 1999 - 21. místo, r. 2000 - 23. místo, r. 2001 - 25. místo).

S výše uvedeným trendem jsou v souladu také názory zveřejňované v portugalském tisku v průběhu roku 2001. V květnu 2001 byl portugalským listem *Diario de Noticias* zveřejněn názor, že Portugalsko čelí vážné krizi zejména v oblasti naprostého nedostatku důvěryhodných politických vůdců a v oblasti korupce. Dle názoru listu je příčinou současných vážných sociálních problémů země jednak neschopnost politických reprezentantů a jednak (list zdůraznil, že z daleko větší části) nebývale rozbujelá korupce v zemi, která údajně dosáhla výrazné úrovně institucionalizace. Dle zveřejněných informací se institucionalizovaná korupce nejvíce týká komunity lékařů, soudců a učitelů a dalších klíčových skupin inteligence.

Rakousko

V souvislosti s implementací Konvence OECD do rakouského právního řádu bylo v květnu 2001 vydáno nařízení, podle kterého musejí od konce roku 2001 v rámci boje proti korupci všichni rakouští exportéři uvést ve formulářích, týkajících se exportních záruk poskytovaných v Rakousku, čestné prohlášení, že při smlouveném obchodu nedošlo k podplácení zahraničních veřejných činitelů.

V červenci 2001 obvinil Jörg Haider spolek farmaceutických podniků Pharmig z dlouhodobého korupčního jednání. Spolek s tímto nařčením nesouhlasí a požaduje na Haiderovi omluvu.

V září 2001 se v rámci „Evropského fóra“ vyslovil vídeňský arcibiskup kardinál Schönborn pro zřízení nadnárodního světového trestního práva, ve kterém by byl zakotven mj. zákon o potírání korupce, která je jedním z významných činitelů negativně ovlivňujících celosvětovou chudobu.

Nedostatečnost boje proti korupci v rámci EU kritizoval v září 2001 také rakouský poslanec Evropského parlamentu W. Ilgenfritz, který požadoval účinnější finanční kontrolní systém EU a povinné zavedení tvrdších trestů za korupci v rámci celé EU, aby bylo možno i v Rakousku efektivněji bojovat proti korupci.

Rakousko si i v roce 2001 podrželo 15. místo (stejně jako v roce 2000) v „pořadí“ nejméně zkorumpovaných zemí na světě, přičemž meziročním zlepšením hodnoty CPI o 0,1 na 7,8 došlo již potřetí v řadě k jeho mírnému zlepšení (7,5 – r. 1998, 7,6 – r. 1999, 7,7 – r. 2000).

Řecko

V únoru 2001 byla v Řecku zveřejněna studie zpracovaná řeckým Institutem pro ekonomický a průmyslový výzkum (Institute of Economic and industrial Research - IOOVE), která se týkala nelegální části řecké ekonomiky a daňových úniků. Součástí studie bylo také zjišťování úrovně korupce v jednotlivých částech státního a veřejného sektoru. Jako nejvíce zkorumpovaný označila studie sektor zdravotnických služeb, kde se korupce vyskytuje dle názoru všech dotazovaných respondentů. Sektoru zdravotnictví byla přidělena míra zkorumpovanosti 100 %. Jako druhý nejvíce zkorumpovaný sektor bylo označeno městské plánování (83 %), po něm následoval sektor výběru daní (82 %). Resort ministerstva dopravy se umístil na čtvrtém místě (69 %) - zejména díky vysoké korupci související s vydáváním řidičských oprávnění. Následovaly sektory celní (67 %), policejní (63 %), veřejných podniků a orgánů místní správy (51 %). Studie došla k závěru, že korupce je v Řecku na vzestupu a že její úroveň je již tak vysoká, že začala snižovat přitažlivost země pro zahraniční investory. Studie rovněž konstatuje, že narůstající korupce má za následek tlak na zvyšování výdajů veřejných rozpočtů a že narušuje ekonomicky oprávněnou distribuci příjmů ve prospěch sociálních skupin s vysokými příjmy. Kromě standardních opatření jako omezení resp. zvýšení transparentnosti státní regulace a přebudování (zpřehlednění) regulačního rámce celé ekonomiky navrhuje studie zvýšení kontroly státních úředníků. Velmi zajímavý je návrh zákazu zaměstnávání bývalých státních úředníků ve firmách, které nabízejí své produkty té části veřejného sektoru, v níž byli zaměstnáni. Tento zákaz zaměstnávání by se měl týkat předem pevně stanoveného období (několik let), bezprostředně po odchodu ze státní služby. Jedním z dalších opatření navrhovaných v Řecku, které dle provedených výzkumů veřejného mínění podporuje více než 80 % respondentů, je povinnost zaměstnanců státní a veřejné správy prokazovat původ svých příjmů.

Počátkem roku 2001 bylo vzneseno obvinění proti sedmi vysoce postaveným policejním úředníkům. Vznesení obvinění bylo završením dvouletého vyšetřování, které se týkalo podezření z korupce uvnitř elitní protidrogové jednotky. U všech obviněných byly získány důkazy o neoprávněném propouštění podezřelých a o podílu na zakrývání nezákonné činnosti spojené se šířením narkotik, které se odehrávalo zejména v letech 1997 a 1998. Mezi obviněnými jsou bývalý velitel této protidrogové jednotky (později pracoval jako velitel bezpečnostních policejních sil v athénské regionu) a další příslušníci nejvyššího vedení této policejní jednotky. Výše přijímaných úplatků za každou jednotlivou protislužbu se pohybovala v přepočtu na úrovni cca 50 tis. Kč.

Velmi rozšířenou korupční praktikou v Řecku bylo v roce 2001 vydávání pracovních povolení pro imigrantky pracující v nočních klubech a barech. Na základě činnosti policejní protikorupční jednotky¹²⁾, která se zabývá zejména korupcí mezi policisty, byla v řeckém městě Menidi odhalena skupina policistů, kteří za úplatky tato pracovní povolení vydávali.

Za velmi významné je možno označit odhalení, které přednesl v červnu 2001 při slyšení v parlamentu bývalý ředitel podniku Řecký letecký průmysl (Hellenic Aerospace Industries - EAV), který počátkem roku 2001 právě z důvodu nesouhlasu se situací v EAV na svou funkci rezignoval. Bývalý ředitel EAV Eleftherios Moschopedis uvedl, že výsledkem korupce v celém řeckém obranném průmyslu je mj. více než dvojnásobné předražování dodávek EAV pro ministerstvo obrany a velmi nízká efektivita výroby a produktivita práce v samotném EAV. I přes předražování dodávek je navíc firma EAV v podstatě závislá na vysokých státních dotacích, což její dodávky dále skrytě prodražuje. Za jeden z důvodů nízké efektivity EAV považuje Moschopedis udržování velkého počtu málo efektivních dceřiných společností,

¹²⁾ Jednotka byla založena na začátku roku 2000.

jejichž činnost ve skutečnosti slouží individuálním (často korupčním) zájmům a jsou přes ně prováděny neprůhledné transakce sloužící k soukromému obohacování vybraných osob.

V hodnocení TI za rok 2001 získalo Řecko hodnotu CPI 4,2, což je oproti letům 1999 a 2000 (kdy CPI dosahovalo hodnoty 4,9) zhoršení. Zejména propad z 35. místa na 42. místo v „pořadí“ však signalizuje výrazné meziroční zhoršení situace.

Španělsko

Elena Ramallo (29 let), členka zastupitelstva ve městě Sada (v severozápadní provincii Galicie), obvinila senátora Lidové strany (PP) a starostu města Sada Ramona Rodriguez Arese z korupce, obtěžování a napadení. Ares údajně nutil Ramallo podepsat nelegální kontrakty, které Ares a další členové zastupitelstva kryli, a dokumenty, v nichž objevila účetní nesrovnalosti. Poté, co vše nahlásila vedoucím představitelům PP, včetně místního premiéra Manuela Fragy, začal jí Ares vyhrožovat. Fraga i ostatní členové PP její stížnosti ignorovali. V polovině prosince 2001 byla vyloučena ze zastupitelstva a soudně vystěhována ze své kanceláře, když podporovala návrh opozice přísněji prověřovat městské účty.

Španělský protikorupční úřad kritizuje centrální banku Banco de España za to, že nepomohla při vyšetřování bankovních operací soukromé španělské banky Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA) na ostrově Jersey (považovaném za daňový ráj).

Z hlediska celkové úrovně korupce patří Španělsko k zemím s větší mírou korupce, což dokresluje svým celkovým „pořadím“ na 22. místě za rok 2001. V roce 2000 - 20. místo (6,6), v roce 1999 - 23. místo (6,1).

Švédsko

Nepodařilo se získat žádné informace o odhalených případech korupčního jednání ve Švédsku v roce 2001.

I když Švédsko i nadále patří k zemím, kde se korupce vyskytuje pouze velmi výjimečně, TI dospěla v roce 2001 k závěru, že hodnota CPI Švédska je 9,0, což je meziroční zhoršení o 0,4 a zařadila zemi na 6. místo v „pořadí“, což je zhoršení o 3 místa oproti dlouhodobým výsledkům (v letech 1999 a 2000 celkově 3. místo). Přesný důvod tohoto posunu se nepodařilo zjistit.

Velká Británie

Podle údajů Transparency International není úroveň korupce ve Velké Británii vysoká. Jeden z nejvíce medializovaných korupčních skandálů se týkal bývalého britského ministra obchodu Petera Mandelsona, který byl později jmenován britským ministrem pro Severní Irsko. Mandelson odstoupil kvůli tzv. „pasové aféře“, neboť se zasadil o to, aby bohatý indický obchodník Srichand Hinduja a jeho bratr získali britské státní občanství.

Hinduja je podezřelý z korupce i v samotné Indii. Britský pas získal za to, že přislíbil investovat asi 1 mil. GBP do londýnského Millenium Dómu, za který byl Mandelson odpovědný. Ačkoliv důkazy údajně neexistují a Mandelson se necítí vinen, byla jeho kariéra rychle ukončena.

V roce 1998 byla ve Velké Británii založena Národní kriminální jednotka (National Crime Squad - NCS). Od jejího vzniku bylo nejméně 50 jejích zaměstnanců obviněno ze zneužívání moci a z korupce.

Z hlediska úrovně korupce uvnitř země se CPI Velké Británie za rok 2001 opět mírně zhoršil (v roce 2000 se oproti předchozímu období nepatrně zlepšil z 8,6 v roce 1999 na

hodnotu 8,7). Země se v celkovém „pořadí“ vrátila z 10. místa dosaženého v r. 2000 na 13. místo v úrovni roku 1999.

Země V4

Maďarsko

Maďarský parlament má v nejbližší době projednávat novelu trestního zákona, konkrétně jeho část, týkající se korupce a organizovaného zločinu. Hlavním cílem novely je rozlišit mezi aktivními a pasivními účastníky této trestné činnosti. Novela také obsahuje ohlašovací povinnost vládních úředníků při podezření na korupční jednání v jejich okolí. Její součástí je i souhrn různých protikorupčních opatření využitelných zejména v oblasti státní správy.

V únoru 2001 rezignoval ministr zemědělství a předseda Nezávislé maloroľnické strany (FKGP) József Torgyán. Ten byl již delší dobu kritizován některými členy své strany, veřejností, ale také médii za své časté a nákladné zahraniční cesty a nedokázal také dostatečně objasnit původ peněz na výstavbu své luxusní vily v prominentní čtvrti Budapešti.

Maďarské ministerstvo obrany čelí silnému podezření z korupce v souvislosti se zakázkou na modernizaci stíhaček ruského původu MiG-29. Velký úplatek podle agentury AFP údajně přijal státní tajemník ministerstva za to, že podepsal smlouvu o modernizaci stíhaček s německo-ruským konsorciem MAPS. Podle budapešťského primátora o celé transakci věděl premiér Viktor Orbán.

Na začátku září 2001 obvinila maďarská policie dva podnikatele za poskytnutí úplatku ve výši 8 mil. HUF (tj. 29,000 USD), kteří se tímto způsobem snažili získat vládní zakázku na rekonstrukci dálnice M7.

Maďarsko je v problematice korupce vnímáno organizací TI pozitivně, je téměř nejlépe hodnocenou postkomunistickou zemí. V roce 2001 Maďarsko dosáhlo CPI v hodnotě 5,3, což znamená 31. místo, avšak mírný pokles hodnoty CPI oproti roku 2000, kdy dosáhlo hodnoty 5,4 s „pořadím“ na 32. místě. V roce 1999 bylo na 31. místě s hodnotou CPI 5,2.

Polsko

Bývalý náměstek polského ministra obrany Romuald Szeremietiew byl v listopadu 2001 obviněn z prozrazení státního tajemství a z překročení pravomocí při výběrovém řízení na státní dodávku houfnic. Szeremietiew byl v červenci 2001 odvolán z funkce, a to po uveřejnění zprávy v tisku, že jeho asistent Zbigniew Farmus obdržel 100 000 USD od neidentifikovaného západního výrobce výměnou za vítězství při výběrovém řízení na dodávku houfnic. Podle prokurátora překročil Szeremietiew své pravomoci tím, že povolil Farmusovi přístup k tajným informacím o plánech ministerstva obrany a o jednáních. Pokud bude shledán vinným, může být odsouzen až k pěti letům vězení. Farmus byl zadržen v červenci 2001 na trajektu směřujícím do Švédska. Kontrakt na dodávku houfnic, za nějž měl Farmus jménem Szeremietiewa žádat úplatek, vyhrála britská společnost Marconi, která je součástí koncernu BAE Systems, vyrábějícího stíhačky Gripen.

V prosinci 2001 vyšlo najevo, že Polská pošta (Poczta Polska - PP) utratila 20 mil. EUR za japonský třídící přístroj, který neodpovídá standardům EU. Je to pouze část velké investice

– obrovského třídicího střediska ve Varšavě, jehož stavba stála dosud více než 500 mil. PLZ. Středisko bude vybaveno atomovým krytem, luxusními kanceláři, čerpací stanicí a dalším nákladným vybavením. Šéf PP Jacek Turczynski byl odvolán, na stavbu nyní dohlíží Wladyslaw Mazurkiewicz.

Polská ministryně spravedlnosti Barbara Piwniková dne 27.12.2001 požádala parlament, aby zbavil imunity bývalého místopředsedu parlamentu a předáka nacionalistické strany Sebeobrana Andrzeje Leppera. Lepper by se měl v trestním řízení zodpovídat z pomluvy ministra zahraničí Włodzimierze Cimoszewisze, ministra obrany Jerzyho Szmajdzinského a tří poslanců parlamentní Občanské platformy - Andrzeje Olechowského, Donalda Tuska a primátora Varšavy Pawla Piskorského. Tyto politiky v listopadu 2001 na zasedání Sejmu nařkl z korupce a kontaktů s organizovaným zločinem. Důkazy, které do konce listopadu 2001 předložil, byly podle varšavské prokuratury nepřímé a nevěrohodné. V polovině prosince 2001 předal prokuratuře několik obrazových a zvukových nahrávek, které podle Leppera přímo svědčí o korupci zmíněných politiků, ale jejich obsah zatím nebyl prošetřen. Například jedna nahrávka údajně dokazuje, že Szmajdzinski dne 24.2.2000 v Braniewu na severu Polska přijal úplatek ve výši 50 000 USD za zajištění místa v dozorčí radě farmaceutické firmy Jelfa v Jeleni Goře pro kolegu jistého pana S. („Karate Man“, „Rafcio“). Podle deníku „Gazeta Wyborcza“ panem S. je Rudolf Skowronski, prezident firmy Inter Commerce. Na předání úplatku se podílela i osoba jménem Jerzy Nagraba („Datel“). Údajně to také ukazuje na zapojení současného premiéra Leszeka Millera do vraždy bývalého velitele polské státní policie generála Marka Papaly, zastřeleného ve Varšavě v červnu 1998. Klíčovým svědkem Leppera v soudním procesu má být Bogdan Gasinski, který má údajně důkaz o polských politicích pašujících drogy z Afghánistánu. Podle Gasinského primátor Piskorski údajně přijal úplatky v hodnotě celkem 400 000 USD.

Kromě obvinění z pomluvy čelí Lepper i dalším obviněním z finančních podvodů. Žaloby proti němu začali podávat zemědělci z celého Polska, od nichž údajně vylákal značné sumy peněz jako příspěvek za zprostředkování rychlých půjček a peníze jim dosud nevrátil.

Dne 18.7.2001 byl zbaven funkce polský ministr spojů Tomasz Szyszko a za týden zrušila vláda celé ministerstvo. Důvodem bylo podezření z korupčních praktik poradce ministra, ohledně výběrového řízení na mobilní systém třetí generace UMTS, v němž údajně chyběla přesná kritéria pro udělování telekomunikačních povolení. Nejasnosti panují také kolem zadávání poradenských zakázek na základě dohod o dílo, které jsou pro resort zjevně finančně nevýhodné. Ministr jakákoliv obvinění popírá.

Úroveň korupce v Polsku za rok 2001 byla organizací TI opět označena za značně vyšší než např. v zemích EU. Toto tvrzení je podloženo hodnotou polského CPI 4,1 s „pořadím“ na 44. místě (v roce 2000 - 4,1 - 43. místo).

Slovensko

Korupce v politické a ekonomické sféře je podle premiéra Mikuláše Dzurindy jeden z nejzávažnějších problémů Slovenska. Politickou scénou nejvíce otřásl skandál okolo podezření ze zneužití finanční pomoci od Evropské unie (program Phare), který byl příčinou odstoupení místopředsedy vlády pro evropskou integraci Pavla Hamžíka v květnu 2001. Údajně bylo zpronevěřeno až 60 % z částky ve výši 3 mld. Sk, kterou pro sebe a své společníky získal bývalý ředitel odboru zahraniční pomoci Roland Tóth. Peníze údajně poskytoval firmám, které zabezpečovaly správné vyplňování zadání nutného k získání financí

z fondů EU. Podle Evropské komise neovlivní tento skandál proces přijímání Slovenska do Evropské unie. Tóth byl v březnu 2001 propuštěn z funkce ředitele odboru zahraniční pomoci a obviněn z korupce a zpronevěry, veškerá obvinění však popírá. Pokud mu bude zpronevěra prokázána, bude EU ztracené prostředky na Slovensku vymáhat zpět. V podezření je i Robert Fico, vůdce neparlamentní strany Směr, který po propuknutí aféry žádal odvolání vlády Mikuláše Dzurindy. Fico údajně udržoval kontakty s hlavním podezřelým Tóthem, ale jakýkoliv důkaz o jeho zapojení do zpronevěry chybí.

Počátkem roku 2001 odstoupil z funkce ministra obrany Pavol Kanis, a to kvůli nejasnostem při stavbě své honosné vily v Bratislavě.

K účinnějšímu boji s korupcí a klientelismem by měla přispět změna trestního zákona, podle níž je možno nasazovat policejní agenty při podezření na úplatkářství. Dosud to bylo uplatněno pouze v jednom případě, který skončil soudním rozsudkem pro vedoucího odboru školství na Krajském úřadu v Trnavě, který přijal od jisté ženy – agentky – 80 000 Sk za slib, že se postará o přijetí jejího syna na vysokou školu. Školství je údajně jednou z oblastí nejvíce postižených úplatkářstvím. Dokazuje to i případ děkana Univerzity Komenského v Bratislavě, který údajně opravoval přijímací testy některých uchazečů o studium tak, aby byli přijati. V několika případech tak pomohl i dětem významných slovenských politiků. Další případ se odehrál na bratislavské střední škole, jejíž ředitelka žádala od matky jedné původně odmítnuté uchazečky o studium 15 tisíc Sk a po obdržení obnosu dívku přijala. Matka se ovšem předtím obrátila na ministerstvo školství, které vše ohlásilo policii, která ve spolupráci s odborem boje proti korupci natočila ředitelku na video přímo při přijímání úplatku.

Slovenské ministerstvo spravedlnosti navrhlo na začátku prosince 2001 také zákon o zavedení speciální státní prokuratury, která by se zaměřovala pouze na případy korupce a organizovaného zločinu.

Další oblastí, v níž jsou úplatky běžnou záležitostí, je zdravotnictví. Podle deníku Národná obroda zaplatí pacient za menší chirurgické zákroky (např. operace slepého střeva a žlučníku) úplatek 5 tisíc Sk a za složitější operace 10 až 20 tisíc Sk. Úplatkem si například zajistí, aby ho operoval primář, nikoliv mladý sekundant, nebo si zkrátí čekací dobu na operaci. Tyto praktiky jsou částečně způsobeny složitou finanční situací většiny slovenských nemocnic.

V podnikatelské sféře jsou rozšířeny úplatky při udělování licencí k podnikání, zejména pokud jde o vývoz či dovoz zboží. Podle deníku SME zaplatí slovenský podnikatel v takovém případě až 100 000 Sk. Podle průzkumu Světové banky zaplatí průměrný podnikatel za získání licence až 2 % z příjmu své firmy. Z téhož průzkumu vyplývá, že více než polovina podnikatelů, jež získali povolení k vývozu či dovozu, využila k jejich přidělení známostí, politického vlivu nebo úplatku. Podle Ondreje Varačky z licenčního odboru ministerstva hospodářství jsou údaje uvedené v tisku přehnané, neboť je třeba zvážit, zda se za úplatek považuje pouze vysoká finanční částka nebo i např. láhev alkoholu.

Hodnota CPI v roce 2001 mírně stoupla na 3,7, což znamená 51. místo (na stejné úrovni jsou Mexico a Panama). Jde o velmi mírné zlepšení, neboť v roce 2000 skončilo Slovensko s CPI 3,5 na 52. místě.

Ostatní země

Japonsko

V Japonsku byl pro podezření z přijímání úplatků zatčen jeden z významných činitelů vládnoucí strany a člen japonské vládní Liberálně demokratické strany (LDP) Masakuni Murakami. Murakami, který v dubnu 2001 soupeřil s Morim o křeslo předsedy vlády, byl zatčen na podnět prokuratury pro podezření, že obdržel peníze od jisté pojišťovny.

Na svou funkci ministra fiskální a hospodářské politiky nedávno rezignoval Fukuširo Nukaga, který je podezříván z korupce „v jeho nejbližším okolí“. Parlamentní opozice Nukagu obvinila, že v roce 2001, ještě v době své předchozí funkce zástupce ředitele kabinetu, jeho sekretář přijal dva úplatky v hodnotě asi 125 tis. USD, za něž měl podniknout kroky na záchranu firmy, které hrozil konkurs.

Případy korupce v komunálních zastupitelstvech v Japonsku si již čtvrtým rokem udržují vzestupnou tendenci. Vyplývá to z průzkumu japonského ministerstva pro veřejnou zprávu a vnitřní záležitosti. V roce 2001 bylo oficiálně podchyceno 139 případů korupce, tj. o 4 případy více než roce 2000. Celkový počet těchto deliktů však je 175, tj. oproti roku 2000 nárůst o 8 případů. Jedná se o nejvyšší počet případů za posledních 10 let. Polovina případů souvisí se zpronevěrou, za kterou následuje právě korupce. Tyto dvě oblasti jsou v oblastních zastupitelstvech a veřejných společnostech zastoupeny v 80 % případů (podvody tvoří necelých 7 %, padělání asi 3 %). Do případů korupce byl nejčastěji zapojen sektor stavebnictví - asi ve 21 % případů, následovaly delikty v oblastech civilních záležitostí, výroby, vzdělávání, veřejných záležitostí a ve veřejných společnostech – ve všech oblastech více než 10 %. Dvacet devět případů, ve kterých figurovalo 39 osob z 23 organizací, bylo propojeno s případy korupce vyšších politických sfér. Do 107 případů byla zapojena městská a obecní zastupitelstva, figurovalo v nich 133 osob a 99 organizací.

Japonsko dosáhlo v roce 2001 lepší umístění než v roce 2000 - s hodnotou CPI 7,1 obsadilo 21. místo (v roce 2000 - CPI 6,4 - 23. místo). Ve srovnání s dalšími vyspělými státy je však stále vnímáno jako země s vyšší mírou korupce (např. USA – CPI 7,6; Kanada – CPI 8,9; Švédsko – CPI 9,0).

Kanada

V Kanadě v provincii Ontario byl navržen zákon o boji proti organizovanému zločinu a ostatním nezákonným aktivitám. Jeho cílem je omezit zisky pocházející z nezákonné činnosti a znemožnit činnost zkorumpovaným organizacím. Jde o civilní zákon, který je prvním svého druhu v Kanadě. Umožňuje zejména příslušným úředníkům provincie Ontario požádat civilní soudy o zmrazení, zabavení a zkonfiskování majetku organizace v případě podezření, že její příjmy pocházejí z nelegálních aktivit.

Jedním z nejzávažnějších problémů Kanady je neustálý příliv přistěhovalců a s ním související korupce na imigračních úřadech. Podle kanadské vlády je třeba povolit vstup do země pouze „produktivním“ přistěhovalcům s určitými schopnostmi a znalostmi. Osoby, které tento předpoklad nesplňují, nabízejí imigračním úředníkům obrovské částky peněz a v případě jejich nesouhlasu je a jejich rodiny zastrášují. Tento způsob využívají i organizované zločinecké skupiny, obchodující se ženami, které do Kanady přivázejí za účelem prostituce.

Celkově lze konstatovat, že Kanada dlouhodobě patří mezi deset korupcí nejméně zasažených zemí na světě. Aktuálně je na 7. místě v „pořadí“ s celkovým CPI 8,9, což oproti roku 2000 znamená mírný propad (r. 2000 – CPI 9,2 – 5. místo). Zveřejněné případy bezpochyby ovlivnily hodnotu indexu.

Litva

Podle litevské vlády patří korupce k jednomu z největších problémů současnosti a úspěšnost v boji proti ní může významně ovlivnit vstup Litvy do Evropské unie a do NATO. Je třeba se zaměřit zejména na korupci mezi státními úředníky a politiky. Pro podezření z korupčního jednání odstoupil dne 22.1.2001 z funkce litevský ministr dopravy Gintaras Striaukas poté, co vyšlo najevo, že jako generální ředitel Správy státních silnic zajistil mnoho lukrativních kontraktů stavební firmě, jejíž akcie vlastní jeho manželka. Litevská vláda hodlá v nejbližší době zvýšit platy státních úředníků, konkrétně celníků, kteří mají velkou příležitost k přijímání úplatků. Na žádost Ústavního soudu se vláda hodlá zabývat i novelou zákona, jíž byly sníženy platy soudců. Novelu navrhl bývalý premiér Andrius Kubilius a podle Ústavního soudu je v rozporu s ústavou, neboť vysoké platy jsou jedním z důležitých předpokladů zajištění nezávislosti soudů. K rozhodnutí změnit tuto novelu přiměl vládu i případ vůdce Litevské ligy svobody (Lietuvos Laisves Lyga - LLL) Vytautas Sustauskas, kterému v zimě roku 2000 obchodník Arvydas Stasaitis údajně nabídl úplatek ve výši 6000 USD.

K boji proti korupci údajně přispěl i prezident Valdas Adamkus tím, že v dubnu 2001 vetoval zákon o legalizaci hazardních her. Zákon, který měl povolit v zemi kasina, hru Bingo, loterie a sportovní sázky, prosadily v parlamentu vládnoucí centristické strany. Argumentovaly tím, že příjmy z tohoto odvětví¹³⁾ prospějí státnímu rozpočtu. S přijetím zákona souhlasila protikorupční Speciální vyšetřovací služba (Special Investigation Service, STT) s tím, že zákon by měl stanovit přísné podmínky pro udělování licencí na provozování hazardních her, protože jejich zákaz vytváří prostor pro organizovanou kriminalitu v této oblasti.

V září 2001 byl odhalen případ úplatkářství ve zdravotnictví. Tři členové lékařské komise¹⁴⁾ ve městě Siauliai na severozápadě Litvy přijímali úplatky od pacientů, kterým prodlužovali dobu jejich pracovní neschopnosti. Při prohlídce ordinací těchto lékařů bylo zajištěno 1200 litů (300 USD) a 100 DEM. Při výslechu potvrdilo 30 pacientů, že lékařům dali úplatek v hodnotě 10 až 200 litů.

Litva byla z hlediska korupce uvnitř společnosti v roce 2001 hodnocena organizací TI lépe než např. Polsko, Česká republika a Slovensko a pokračuje v razantním zlepšení svých ukazatelů. V roce 2001 dosáhla hodnoty CPI 4,8, tj. 38. místo a další významné zlepšení (v roce 2000 - CPI 4,1 - 43. místo, v roce 1999 - CPI 3,6 – 50. místo).

Lotyšsko

V listopadu 2001 byli pro podezření z přijímání úplatků zatčeni zástupkyně vedoucího lotyšské hospodářské policie (Economic Police - EP) Tatjana Durova a další tři zaměstnanci policie – Tatjana Reva (48 let), Antonina Komorova (42 let) a Guntis Rozentals (23 let).

¹³⁾ Podle předběžných odhadů ministerstva financí v přepočtu až 6,25 mil. USD ročně.

¹⁴⁾ Předsdkyně Regina Areliuniene, chirurg Mindaugas Mazutavicius a praktický lékař Kestutis Lanauskas.

Durova údajně přijala úplatky v hodnotě 10 000 litů (16 000 USD) a 5000 USD od firmy z poštovního sektoru za ukončení vyšetřování daňového podvodu v květnu 2001.

Za prvních 10 měsíců roku 2001 bylo pro úplatkářství zatčeno 14 zaměstnanců MV. Proti 12 z nich bylo vzneseno obvinění. Alarmující situace je zejména na hraničních přechodech, kde za účelem odhalování kontrabandu byly nainstalovány videokamery, které monitorují průběh celních kontrol a do jisté míry tak znemožňují zaměstnancům celnic pouštět vozidla bez proclení jejich nákladu.

V červenci 2001 bylo zadrženo celkem 18 osob pro podezření z účasti na pašování benzínu přes lotyšsko-estonskou celnici Grebnevo. Mezi nimi jsou i 3 celníci a 6 zaměstnanců Státní hraniční policie, kteří pašerákům za úplatky pomáhali.

Dne 20.9.2001 v Rize podepsaly lotyšská ministryně spravedlnosti Ingrida Labucka a charge d'affaires amerického velvyslanectví v Litvě Tracey Ann Jacobsonová dohodu o finanční pomoci Spojených států při otevření protikorupčního úřadu v Lotyšsku.

V lednu 2001 vyšly najevo okolnosti kolem zdlouhavé privatizace státní Lotyšské lodní společnosti (Latvian Shipping Company - LASCO), jedné z největších na světě. Bývalý lotyšský premiér Andris Škele údajně nabídl úplatek v hodnotě 1 mil. USD starostovi Rigy Andrisu Argalisovi a předsedovi parlamentu Janisovi Straumovi, aby podpořili jednoho z uchazečů o koupi LASCO. V případě figurují také vůdce strany Za vlast a svobodu (LNNK) Maris Grinblats a prominentní obchodník Normunds Lakucs. Všichni aktéři svá obvinění popírají. V únoru 2001 po prošetření případu odmítl lotyšský prokurátor věc postoupit soudu pro nedostatek důkazů.

V únoru 2001 byli zatčeni ředitelka a jeden zaměstnanec hřbitova Jaunciemis na okraji Rigy, kteří vyžadovali úplatky za přidělení hrobu na určitém místě¹⁵⁾.

Vysoká úroveň korupce uvnitř lotyšské společnosti je vedoucími představiteli členských zemí EU považována za jednu z nejvýznamnějších překážek litevského členství v EU. V roce 2001 byla určena hodnota lotyšského CPI ze strany TI na 3,4, takže v celkovém „pořadí“ patří Lotyšsku 59. místo (v roce 2000 – stejné CPI 3,4 – 57. místo; v roce 1999 – rovněž stejné CPI 3,4).

Rusko

Rusko je podle předsedy bezpečnostní rady Státní dumy Alexandra Gurova na 82. místě ve světovém žebříčku vyjadřujícím míru korupce. Každý rok je odhaleno nejméně 2 tisíce případů úplatkářství. Od ledna do listopadu 2001 spáchali úředníci tyto delikty: zpronevěra (31 444 případů), padělání úředních dokumentů (6907), zneužití moci (7175), přijímání nebo poskytování úplatků (4634). Bylo odhaleno celkem 19 209 úředníků, z toho 13 481 stanulo před soudem; 34 z nich byli příslušníci vládních orgánů a 284 úředníci pracovali v kreditních, finančních a bankovních institucích. Stále více se ukazuje, že v mnoha případech zpronevěry státních fondů figurují kromě státních úředníků i soukromé podniky. Téměř polovina zkorumpovaných úředníků udržovala kontakty s kriminálními skupinami.

¹⁵⁾ Údajně se jednalo o několik set dolarů, přičemž průměrný měsíční plat v Lotyšsku činí zhruba 246 USD.

Mezi největší kauzy v Rusku patří případ Pavla Borodina, vlivného úředníka Kremlu, který byl v lednu 2001 zatčen na letišti JFK v New Yorku.

Borodin byl od roku 1993 vedoucím stavební firmy v Jakutsku, odkud jej pozval tehdejší prezident Jelcin do Moskvy jako správce Kremelského majetku. Borodin ovládal široké spektrum vztahů, rozhodoval o přidělování služebních bytů, vozů a chat státním úředníkům.

Jedním z důvodů vydání mezinárodního zatykače bylo, že švýcarské stavební firmy Mabetex a Mercata získaly za tučné úplatky zakázku za cca 300 mil. USD na opravu Kremlu. Mabetex údajně vyplatil Borodinovi 23 mil. USD.¹⁶⁾

Švýcaři nechali na Borodina vystavit zatykač, na jehož základě byl v USA zadržen. Švýcaři projevili zájem o jeho vydání, údajně mají dostatek důkazů o praní peněz a korupci.¹⁷⁾ Po přiletu ze Spojených států byl zadržen v Ženevě a obviněn z praní špinavých peněz a z účasti ve zločinecké organizaci. Rusko jako kauci za jeho propuštění zaplatilo 5 mil. CHF.

Prezident Putin propustil Borodina z funkce správního ředitele Kremlu (později jej ustanovil sekretářem Rusko–Běloruské federace).¹⁸⁾

Pro přijímání úplatku ve výši 8000 USD od rodičů uchazeče o studium byl zatčen předseda přijímací komise Ruské státní sportovní akademie. V posledních letech to v Rusku není ojedinělý případ. Důvodem jsou zejména nízké příjmy vysokoškolských učitelů – 2200 RUR (tj. 140 USD). Ministr školství Vladimir Filipov se domnívá, že tuto situaci lze řešit zavedením národní přijímací zkoušky, což ovšem ostře kritizují vysokoškolští učitelé.

Ruská Státní дума vyzvala generální prokuraturu, aby prošetřila obvinění z korupce mezi bývalými vysokými úředníky na ministerstvu vnitra. Jedná se o genpor. Alexandra Orlova a asistenta ministra vnitra Vladimira Rušajla. Oba ukončili působení v tomto resortu v březnu 2001, Rušajlo byl poté jmenován tajemníkem Bezpečnostní rady. Orlov je viněn z poskytování ochrany pašerákům. V současné době je na útěku, údajně pobývá v Izraeli.

Pro podezření z korupce rozhodla Ruská Státní дума o vyšetřování aktivit šéfa prezidentského úřadu Alexandra Vološina. Vološina, který je vyšetřován za své nelegální aktivity v rámci působení v komerčních strukturách, údajně do funkce dosadil vlivný ruský podnikatel Boris Berezovskij¹⁹⁾. Současně bude prošetřena i činnost bývalého starosty Vladivostoku Viktora Čerepkova, kterému Vološin údajně nabídl 2 mil. USD.

Několik předních politiků má v nejbližší době opustit své úřady pro podezření z korupce. Mezi nimi jsou i ministr pro atomovou energii Jevgenij Adamov a jeho první náměstek

¹⁶⁾ Údajně také mj. poskytl Jelcinovi a jeho dcerám Tatjaně a Jeleně kreditní karty, se kterými mohly podnikat obchody přes švýcarská konta. V této souvislosti bylo v roce 1998 zahájeno vyšetřování proti Jelcinovým dcerám, Borodinovi a dalším vysokým úředníkům. Do vyšetřování se zapojil ženevský generální prokurátor Bernard Bertossa, který následně neúspěšně intervenoval v Moskvě. Po nástupu Putina podepsal dekret, kterým zaručil Jelcinovi a jeho příbuzným imunitu. Vyšetřování proti Borodinovi bylo formálně zastaveno. Hlavní vyšetřovatel Ruslan Tamajev nezjistil „žádné kriminální chování“ a krátce poté byl povýšen na vicegenerálního prokurátora.

¹⁷⁾ Borodin a jeho rodina měli obdržet v souvislosti s renovací Kremlu 25,6 mil. USD. Fiktivními příjemci údajně byly nadace v Guernsey a na Bahamách a také firma Somos Investment s kontem u bývalé švýcarské Bankverein (SBV).

¹⁸⁾ Vazby mezi Putinem a Borodinem existují několik let. Borodin se údajně zasadil o to, že byl do Moskvy Putin povolán. Stal se nejprve Borodinovým náměstkem a později byl jmenován ředitelem Federální bezpečnostní služby.

¹⁹⁾ Ruský podnikatel Boris Berezovskij je obviňován z účasti na korupci v ruských mocenských složkách. Rovněž se měl podílet na politických vraždách, na napomáhání teroristům, figuruje ve stycích s kriminálním podsvětím apod. Donedávna byl považován za jednoho z nejvlivnějších lidí v Rusku, své bohatství vybudoval díky podvodům a intrikám v okolí bývalého prezidenta Borise Jelcina. Je vnímán jako symbol korupce v Rusku. Stál u zrodu styků mezi zkorumpovanými úředníky a podnikateli s kriminálním podsvětím, dle médií byl architektem tohoto systému.

Valentin Ivanov, který má na starosti mezinárodní vztahy. Rovněž Adamov má údajně vazby na Borise Berezovského.

Na prosincovém setkání komise ruské Státní dumy pro boj s korupcí oznámil zástupce generálního prokurátora Valentin Semučenkov, že jeho úřad má důkaz o nelegálních aktivitách ministra železnic Nikolaje Emeljanoviče Aksjoněnka. Aksjoněnko údajně povolil 17 železnicím neplatit daně a také rozšířil personál svého ministerstva, což stálo federální vládu 87 mil. RUR (2,87 mil. USD) na mzdách.

Závěrem roku 2001 ruská generální prokuratura oznámila, že bylo ukončeno vyšetřování případu ruské letecké společnosti Aeroflot a případ byl postoupen soudu. V kauze, kterou prochází řada případů korupce, jsou obviněny tři osoby ze zpronevěry 252 mil. USD: bývalý první náměstek ředitele Aeroflotu Nikolaj Gluškov, ředitel reklamního oddělení Alexandr Krasnenker a ředitel Spojené finanční korporace (United Financial Corporation) Roman Šeinin. Všichni udržovali úzké kontakty s Borisem Berezovským, který řídil Aeroflot do roku 1999. Generální prokuratura vznesla ve stejné době i žalobu na dalšího z Berezovských spolupracovníků – bývalého předsedu TV6 Arkadije Patarkacišviliho. Ten je obviněn z pokusu zorganizovat útěk Gluškova z vazební věznice. Role Berezovského v tomto případu je nejasná, neboť proti němu nebylo vzneseno přímé obvinění. Byl na něj však vydán mezinárodní zatykač, protože se opakovaně nedostavil k výsledkům.

V Rusku bylo z korupce rovněž obviněno sedm bývalých vysokých funkcionářů. Podle prokuratury se jedná o vedoucí pracovníky Státního statistického úřadu, kteří manipulovali s ekonomickými údaji, aby pomohli velkým firmám vyhýbat se placení daní. Obviněno bylo pouze sedm funkcionářů, ale na manipulaci se jich podílelo přes dvacet. U obžalovaných byla v hotovosti zabavena částka přesahující 2,5 mil. USD.

Podle nového zákona o politických stranách, jehož uplatněním dojde ke značnému snížení počtu politických stran, se musí všechny politické subjekty do příštích parlamentních voleb přeregistrovat. Proto nyní probíhá proces jejich slučování. Tato skutečnost již dnes vyhrocuje situaci ve Státní dumě, neboť sloučením se podstatně zužuje možnost zařazení jednotlivých poslanců na příští volební kandidátky. To způsobuje mezi poslanci nervozitu, intriky a korupci. Mnozí zákonodárci jsou též spojeni s podnikatelským sektorem, což je doprovázeno velmi vysokou mírou korupce. (Například nedávno utvořená mezifrakční poslanecká skupina „Strategie budoucnosti“, která je údajně financována leteckou společností Transaero a pojišťovací společností Červený kříž, prý aktivně prodává své lobbistické služby.) Nelze vyloučit ani přítomnost některých kriminálních špiček, tzv. vorů v zákoně, přímo v řadách poslanců.

Exministr financí Boris Fjodorov tvrdí, že mimořádně zkorumpovaný je ruský tisk, protože za tučné honoráře uveřejňuje na zakázku články, aniž si ověří jejich obsah. Podle jeho názoru téměř všechny velké deníky ochotně zveřejňují na zakázku materiály, jejichž cílem je výhradně zdiskreditovat protivníka. Nesčetné kompromitující materiály, označované ruským termínem „kompromat“, se objevují v tisku zcela pravidelně např. při předvolebních kampaních. Ceny se podle výsledků šetření pohybují mezi 2500 až 8000 USD za každý uveřejněný „negativní“ článek, jehož cílem je diskreditace politického protivníka nebo jeho odstranění z politické scény.

Rusko je podle hodnocení CPI (2,3) a umístění v „pořadí“ TI (79. místo) na stejné úrovni jako Ekvádor či Pákistán (má horší umístění než Uzbekistán, Kazachstán, Indie nebo Vietnam) a patří mezi státy s nejvyšší mírou korupce. Přesto však zaznamenalo určité mírné zlepšení (v roce 2000 – 2,1 – 82. místo), což však ve srovnání s ostatními předními vyspělými státy světa, mezi něž je jako velmoc často řazeno, velmi málo znamená.

Slovinsko

V březnu 2001 přijala vláda rozhodnutí založit zvláštní oddělení, které se bude zabývat předcházením korupci. Vytvořila také zvláštní koordinační skupinu pro boj s korupcí, jejímiž členy jsou experti z různých institucí, od státní prokuratury až k policii.

V roce 2001 bylo odhaleno několik případů korupce mezi vysokými státními úředníky:

Bojan Sustar, bývalý státní tajemník ministerstva hospodářství, byl obžalován z korupce za to, že v dubnu 2000 nabídl řediteli slovinské válcovny „Selda Pack“ Darko Selanovi možnost získání nevratné státní půjčky (27 mil. SIT, tj. 125 000 EUR) za úplatek 210 000 DEM, a to prostřednictvím jistého Stanislava Droljce. Poté, co Selan půjčku obdržel, odmítl Sustarovi zaplatit smlouvený úplatek. Sustar, jeho manželka a Droljc pak Selanovi vyhrožovali (černohorskou mafií), proto jim Selan dne 6.11.2000 předal 70 000 DEM. Při předávání peněz byli zatčeni policií. Sustar byl dne 22.6.2001 odsouzen ke 3 letům odnětí svobody a k peněžitému trestu 30 000 EUR, Droljc k 1 roku odnětí svobody a peněžnímu trestu 13 000 EUR. Sustarova manželka Rozana byla obžalována z vydírání.

V lednu 2001 byl obviněn z braní úplatků Marjan Glavar, státní zástupce ve městě Ptuj. Ve slovinských médiích byl již předtím zmiňován v souvislosti s vyšetřováním velkého zločineckého gangu, zabývajícího se pašováním drog a lidí.

V prosinci 2000 byl z úplatkářství obviněn Kodric, člen Liberální demokracie Slovinska (LDS) a zástupce starosty města Koper. V únoru 2001 byl propuštěn z vazby na kauci.

Slovinsko zaznamenává ve srovnání s ostatními postkomunistickými státy nižší míru korupce (lépe je hodnoceno pouze Maďarsko). Slovinský CPI dosáhl v roce 2001 hodnotu 5,2 s „pořadím“ na 34. místě, což je určitý propad oproti roku 2000 a hodnotě 5,5 s „pořadím“ na 28. místě. Jde tak o další pokles (v roce 1999 – CPI 6,0).

Švýcarsko

Z údajů nevládní organizace Transparency International, které jsou k dispozici za rok 2001, lze zjistit, že Švýcarsko je uvedeno mezi zeměmi s nejmenší korupcí. Oproti roku 2000 zaznamenalo pokles o jedno místo směrem dolů. TI však varuje různými statistickými argumenty (různé namátkové kontroly, střídající se zdroje) před zjednodušujícími závěry.

Před soudem v Luganu stanuli bývalý soudce Franco Verda, dříve prezident tessinského trestního soudu, a pašerák cigaret Gerardo Cuomo. V této kauze prokurátor žádal pro Verda 2 roky, pro Cuoma 12 měsíců a vyhoštění.

Oba obžalovaní se spřátelili díky manželce bývalého soudce, právničky Désirée Rinaldi. Společnou motivací byla touha po penězích, na jejímž základě údajně vzniklo spojenectví tzv. paktu Monte Carlo.

Na základě tohoto spolčení nabídl Cuomo dalšímu pašeráku cigaret Francescovi Prudentinu (který je mj. v Itálii obžalován ze styku s mafií²⁰⁾), že mu tessinský soud uvolní

²⁰⁾ Švýcarsko, a zejména Tessin, je často vnímáno jako centrum pašeráků cigaret. Clo na tabákové výrobky je v EU daleko vyšší a pašování cigaret je ve Švýcarsku hodnoceno jen jako daňový delikt. Proto se na Švýcarsko

část zabavené sumy ve výši 2,9 mil. CHF za finanční obnos soudci, který má případ na starosti. Výše obnosu měla být v hodnotě poloviny uvolněné sumy. Prudentino souhlasil. Na základě Verdova soudního rozhodnutí z 24. června 2001 obdržel stát 1,3 mil. a Prudentino 1,6 mil. CHF. Prudentino nakonec tuto částku nedostal, neboť proběhlo vyšetřování a zasáhl prokurátor.

Na základě rozsudku byl nakonec Verda odsouzen na 18 měsíců podmíněně za pasivní podplácení soudu, provinění proti služebnímu tajemství a navádění k přestupku proti služebnímu tajemství. Přihlédnuto bylo k dlouholetému vzornému působení Verdy u soudního dvora, k jeho těžké nemoci a k tomu, že peníze byly určeny pro jeho manželku. Tím bylo možno jej odsoudit podmíněně. Cuomo byl odsouzen za pasivní podplácení soudu na 10 měsíců, navíc obdržel zákaz pobytu na 5 let.

Z hlediska úrovně korupce ve společnosti patří podle zjištění Transparency International Švýcarsko k zemím korupcí nejméně zasaženými (CPI za rok 2001- 8,4 – 12. místo; CPI za rok 2000 - 8,6 - 11. místo).

Ukrajina

V září 2001 byl z korupce obviněn předseda Liberální strany Ukrajiny (Liberalna partija Ukrainy - LPU) Volodymyr Ščerban. Obvinění vznesla frakce Sociálnědemokratické strany Ukrajiny - USDP (Social-děmokratičeskaja partija Ukrainy - SdPU) „Yabluko“, podle níž se Ščerban údajně pokusil přinutit spoluvlastníky firmy Rezynotekhnika (ve městě Sumy na severovýchodě Ukrajiny), aby prodali kontrolní podíl této firmy jiné společnosti, s níž spolupracoval.

Dne 10.12.2001 bylo zřízeno celonárodní protikorupční fórum, jehož členy jsou vládní úředníci i zástupci nevládních organizací. Iniciátorem jeho založení byl předseda Státní daňové správy Mykola Azarov. Fórum má mj. pomoci zlepšit kontakty mezi ukrajinskými a západními protikorupčními organizacemi.

Nejvyšší rada Ukrajiny dne 21.12.2001 předala Generální prokuratuře a Ukrajinské bezpečnostní službě (SBU) podnět na prošetření informací o údajném zapojení bývalého šéfa Bezpečnostní služby Ukrajiny (SBU) a současného tajemníka Rady pro národní bezpečnost a obranu Ukrajiny Jevhena Marčuka, bývalého předsedy SBU Leonida Děřkače a jeho syna poslance Andreje Děřkače do ilegálního prodeje zbraní. Dne 4.1.2002 generální prokuratura oznámila, že vyšetřování bylo zahájeno.

Během prosince 2001 se v ukrajinských médiích (týdeník Kyjevski telegraf, webové stránky Versii a TV Era) objevily reportáže, podle nichž Marčuk zorganizoval mezinárodní skupinu, která v letech 1992 až 1995 (v době vedení SBU) prodávala vojenské zbraně a munici z Ukrajiny a Běloruska na Balkán. Podle Marčuka tyto zprávy šíří úmyslně společnosti, kontrolované Andrejem Děřkačem, synem Marčukova dlouholetého rivala Leonida Děřkače.

Jedním z vůdců Marčukovy skupiny byl ukrajinský obchodník Dmitrij Strešinskij, který je nyní vyšetřován v Itálii. Podle něj transakce se zbraněmi povolil tehdejší prezident Leonid Kravčuk na doporučení L. Marčuka. Kravčuk přiznal, že Ukrajina kdysi prodala zbraně Strešinskému, který je následně prodal na Balkán (většina těchto obchodů byla uskutečněna přes společnost Global Technologies International Incorporated, zaregistrovanou na Kypru).

soustřeďuje pozornost italské mafie. Často tam také dochází k praní špinavých peněz. Vžil se dokonce název Ticinogate (Tessin = Ticino).

Vysvětlil však, že SBU vedená J. Marčukem ve skutečnosti pomáhala mezinárodním organizacím a tajným službám vypátrat a dopadnout Strešinského, když byly jeho aktivity odhaleny.

Dalším důležitým členem skupiny byl údajně Ukrajinec Leonid Minin, kterého v roce 2000 zatkla italská policie pro nezákonné dodávky ukrajinských zbraní do Srbska, Afghánistánu, Angoly a Sierry Leone a pro ilegální obchod s diamanty. Minin údajně udržoval kontakty s oděskou mafií a měl vazby i na Strešinského.

Podle některých (neověřených) informací se na ilegálním vývozu zbraní podílejí ukrajinské bezpečnostní služby, které z každé transakce inkasují 9 % ze zisku. Není jasné, zda ilegální prodeje zbraní, údajně kryté Marčukem, a obdobné aktivity SBU jsou paralelní nebo zda jsou propojené. Neznámá je také role Leonida a Andreje Děrkačových.

Podle ukrajinské vicepremiérky Julie Timošenkové je stav ukrajinského energetického sektoru velmi špatný a na jeho úpadku se výrazně podílí korupce ve vedení továren a elektráren (továrny údajně neplatí za dodávanou energii a elektrárny převádějí peníze na palivo do zahraničí). Určitý podíl na stavu energetiky na Ukrajině má pravděpodobně i prezident Leonid Kučma, který podle bývalého ministra uhelného průmyslu Serhije Tuluba (odstoupil v červnu 2001) nechce energetický sektor reformovat, ale přenechat ho své oligarchii.

V roce 2001 dosáhla úroveň korupce na Ukrajině podle TI hodnoty CPI 2,1 a zaujímá 83. místo. Jde o velmi mírné zlepšení oproti roku 2000 (CPI 1,5). Ukrajina je o málo lépe hodnocena než Ázerbajdžán, Bolívie, Kamerun nebo Keňa. V roce 1999 se Ukrajina umístila na 75. místě.

USA

Bývalý finanční ředitel Miami, Manohar Surana, byl dne 25.10.2001 odsouzen ke 14 měsícům vězení za korupci v polovině 90. let. Rozsudek dále zahrnuje peněžitý trest 40 000 USD a 3000 hodin veřejně prospěšných prací. Surana, který z funkce ředitele odstoupil v roce 1996, byl v prosinci 2001 obžalován z toho, že se snažil vynutit úplatek od počítačové firmy, ucházející se o městskou zakázku, dále z nabízení úplatku v souvislosti s federálním příspěvkovým programem, z praní špinavých peněz a konspirace.

Dne 15.11.2001 byli zproštěni viny prezident přípravného výboru OH Tom Welch a jeho zástupce Dave Johnson, kteří byli obžalováni z toho, že několika členům MOV poskytli úplatky v hodnotě celkem 1 mil. USD za jejich hlas ve prospěch Salt Lake City. Peníze utratili za školné pro jejich děti, exkluzivní zbraně, lékařské zákroky, cestovné a další pozornosti.

V únoru 2001 bylo zahájeno vyšetřování bývalého amerického prezidenta Billa Clintona, který těsně před svým odchodem z Bílého domu v lednu 2001 udělil milost multimilionáři Marcu Richovi (obviněn z více než 50 trestných činů, včetně podvodu a daňových úniků, 17 let žije ve Švýcarsku). Clinton je podezřelý, že Richovi udělil milost za finanční podporu, kterou Richova bývalá manželka Denise poskytla Clintonově Demokratické straně, i na senátní volební kampaň Clintonovy ženy Hillary a také nadaci, která má postavit knihovnu s exprezidentovým jménem. Pro milost se vyslovili i tři čelní republikánští advokáti včetně

Lewise „Scootera“ Libbyho, který je nyní šéfem kanceláře republikánského viceprezidenta Dicka Cheneyho a v 80. letech byl Richovým právníkem.²¹⁾

Vlastník americké mediální společnosti Central European Media Enterprises (CME) Ronald Lauder byl na jaře 2001 obviněn z korupce. Údajně měl zaplatit 1,2 mil. USD ukrajinským státním úředníkům kvůli získání licence na televizní vysílání ukrajinské stanice Studio 1+1, a to prostřednictvím dvou libanonských podnikatelů žijících na Ukrajině. Jakmile bylo získání licence potvrzeno, společnost měla převést dalších 1,4 mil. USD na nejmenovanou společnost se sídlem v Belize, kterou údajně vlastní vysocí ukrajinští úředníci. Spoluvlastníkem stanice Studio 1+1 je Boris Fuchsmann, kterého FBI podezívá ze spolupráce s organizovaným zločinem.

Bývalý guvernér amerického státu Louisiana Edwin Edwards byl v lednu 2001 odsouzen k 10 letům odnětí svobody a peněžitému trestu 250 000 USD (9,3 mil. Kč) za to, že vymáhal úplatky (celkem 3 mil. USD) od lidí, kteří žádali o licenci na otevření kasina. Spolu s ním byli odsouzeni i jeho syn Stephen k 7 letům odnětí svobody a další 3 muži.

Milton Milan (38 let), bývalý starosta města Camden ve státě New Jersey, byl v červnu 2001 odsouzen k 87 měsícům (více než 7 let) vězení za praní špinavých peněz a přijímání úplatků od členů filadelfské mafie a místních podnikatelů.

Policie v Detroitu se od června 2001 zabývá případem muže, zatčeného za drogové delikty, který obvinil jednoho detroitského policistu, že mu podstrčil drogy, poté mu je zabavil a následně mu je prodal zpět za 5000 USD. Později od něj vyžadoval dalších 10 000 USD.

V prosinci 2001 se objevily spekulace, že kmenoví vůdci na jihu Afghánistánu si nechávají zaplatit, aby propašovali uprchlíky z řad Tálibánu přes hranici do Pákistánu. Američané se tomu údajně snaží zabránit rovněž úplatky v hodnotě desetitisíců USD do rukou stejných afghánských vůdců.

V roce 2001 se podle hodnocení TI úroveň korupce v USA opět meziročně mírně snížila na hodnotu CPI 7,6, což znamená 16. místo, stejně jako např. Izrael (v roce 2000 – CPI 7,8 - 14. místo; v roce 1999 - CPI 7,5 - 18. místo).

²¹⁾ Clinton se hájí tím, že za Riche se osobně přimlouvali izraelský premiér Ehud Barak, jeho někdejší předchůdce Šimon Peres, šéf parlamentu Avraham Burg i bývalý šéf Mosadu Šabtaj Šavit (1989 až 1996). Připomněli mu, že Rich významně pomohl Tel Avivu dostat Židy z Etiopie, Súdánu a Jemenu, s nimiž Izrael nemá oficiální styky, a že během uplynulých dvaceti let přispěl 70 až 80 mil. USD na izraelské zdravotnictví, školství i kulturu.

Shrnutí nejdůležitějších protikorupčních opatření v jednotlivých státech za rok 2001

Německo

- Daňoví úředníci jsou povinni vstřícně informovat státní zástupce o podezření z korupčního jednání konkrétních fyzických nebo právnických osob.
- Trestně postižitelná je korupce provedená v zahraničí a vztahující se k německému subjektu.

Nizozemí

- Nizozemští státní úředníci (provádějící například daňové kontroly firem) jsou povinni ohlásit jakékoliv podezření z podílu nizozemských firem na korupci v zahraničí.
- Expert Světové banky D. Kaufmann na Globálním fóru o boji proti korupci a o ochraně integrity v nizozemském Haagu doporučil zaměřit protikorupční úsilí v jednotlivých státech zejména na citlivou o doposud opomíjenou oblast korupce na nejvyšší úrovni ve vládních a justičních strukturách, kdy dochází ke korumpování národní politické, státní a justiční elity.

Rakousko

- Všichni rakouští exportéři musejí ve formulářích uvést čestné prohlášení, že při smluveném obchodu nedošlo k podplácení zahraničních veřejných činitelů.

Řecko

- Návrh zákazu zaměstnávání bývalých státních úředníků (bezprostředně po odchodu ze státní služby po několik let) ve firmách, které nabízejí své produkty té části veřejného sektoru, v níž byli zaměstnáni.

Maďarsko

- Novela trestního zákona projednávaná v současné době maďarským parlamentem obsahuje ohlašovací povinnost vládních úředníků při podezření na korupční jednání v jejich okolí.

Slovensko

- V poslední novele trestního zákona je zakotvena možnost nasazovat policejní agenty (provokatéry) při podezření na úplatkářství.

Litva

- Vláda se chystá zvýšit platy celníků, kteří mají obecně velkou příležitost k přijímání úplatků.

Lotyšsko

- Na hraničních přechodech instalovány videokamery, které monitorují průběh celních kontrol a do jisté míry tak znemožňují zaměstnancům celnic pouštět vozidla bez proclení jejich nákladu.

Slovinsko

- Vláda založila zvláštní oddělení, které se bude zabývat předcházení korupci a zvláštní koordinační skupinu pro boj s korupcí, jejímiž členy jsou experti z různých institucí od státní prokuratury po policii.

Ukrajina

- Bylo zřízeno celonárodní protikorupční fórum, jehož členy jsou vládní úředníci i zástupci nevládních organizací a které má pomoci zlepšit kontakty mezi ukrajinskými a západními protikorupčními organizacemi.

Hodnoty korupce ve výše uvedených zemích za rok 2001 podle TI

Země	CPI	Pořadí
Belgie (BEL)	6,6	24.
Česká republika (CZE)	3,9	47.
Dánsko (DNK)	9,5	2.
Francie (FRA)	6,7	23.
Finsko (FIN)	9,9	1.
Irsko (IRL)	7,5	18.
Itálie (ITA)	5,5	29.
Japonsko (JPN)	7,1	21.
Kanada (CAN)	8,9	7.
Litva (LTU)	4,8	38.
Lotyšsko (LVA)	3,4	59.
Lucembursko (LUX)	8,7	9.
Maďarsko (HUN)	5,3	31
Německo - SRN (DEU)	7,4	20
Nizozemsko (NLD)	8,8	8.
Polsko (POL)	4,1	44.
Portugalsko (PRT)	6,3	25.
Rakousko (AUT)	7,8	15.
Rusko (RUS)	2,3	79.
Řecko (GRC)	4,2	42.
Slovensko (SVK)	3,7	51.
Slovinsko (SVN)	5,2	34.
Spojené státy (USA)	7,6	16.
Španělsko (ESP)	7	22.
Švédsko (SWE)	9	6.
Švýcarsko (CHE)	8,4	12.
Ukrajina (UKR)	2,1	83.
Velká Británie (GBR)	8,3	13.